

7.5.2018

Espoon kaupungin asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle HE maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnossa on nostettu esille asioita:

- ympäristöterveydenhuollosta,
- erityisryhmille tarkoitettujen asuntohankkeiden puoltamisesta
- varhaiskasvatusta koskevasta valvonnasta
- nuorten palvelukokonaisuudesta

Ympäristöterveydenhuolto:

Lausuntopyyntö kohdistuu maakuntauudistuksen täytäntöönpanoon sekä valtion lupa-, ohjaus ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaan lainsäädäntöön. Maakuntalakia koskevan esityksen mukaan (HE14/2017) ympäristöterveydenhuollon ja siihen kytkeytyvät tehtävät siirtyvät kunnilta perustettaville maakunnille 1.1.2020 lähtien.

Hallituksen esitys maakuntalaiksi ja eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämistä maakunnalta kunnalle (HE148/2017) on parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä ja tavoitteena on lainsäädännön voimaantulo vuoden 2019 alusta. Järjestämisvastuun edellytyksenä olisi, että järjestämisvastuun siirron vastaanottavalla kunnalla sekä siirron jälkeen myös maakunnalla on käytettävissä vähintään 30 henkilövuotta vastaavat henkilöresurssit elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaisten viranomaistehtävien hoitoon. On tärkeää, että lakiluonnoksen perusteella tehtävien järjestämisvastuun siirrot tukevat valvonnan kehittämistä, hyödyntävät jo voimassa olevaa kuntien välistä yhteistyötä ja ottavat valvonnan kannalta huomioon muodostettavan alueen samankaltaisuudet verrattuna muihin maakunta-alueisiin. Pääkaupunkiseudun kaupungeilla on vuosia kestänyt yhteistyö ympäristöterveydenhuollossa (mukaan lukien eläinlääkintähuolto), yhteisiä valvontakohteita ja samanlaisia haasteita ja ongelmia alueelle perustettavien toimintojen / toimijoiden kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvat ympäristöterveydenhuollon erityislaista terveydensuojelulaki, tupakkalaki ja lääkelaki.

Pääasiassa maakuntalain uudistukseen liittyvä HE 14 / 2018 sisältää maakuntauudistukseen liittyvien vastuutahojen uudelleen määritykset. Toimivallan mahdollinen delegointi viranhaltioille olisi tärkeä tuoda esiin esityksessä. Ohessa lyhyet kommentit liittyen ko. lakeihin ehdotettuihin muutoksiin.

7.5.2018

Terveydensuojelulaki

Ympäristöterveydenhuolto on osa kunnan vastuulla olevien lupatoimintojen ja maankäytön suunnittelua. On hyvä, että lakiin terveydensuojelulain muuttamisesta on lisätty uusi pykälä (§ 6 a) maakunnan ja kuntien yhteistyöstä terveydensuojelussa. Maakuntauudistuksen myötä sujuva yhteydenpito voi heikentyä ja tämä vaikeuttaisi useiden hankkeiden kattavaa yhdessä arviointia.

Terveydensuojelulakiin perustuvaan valvontaan on ollut jo vuosia suunnitteilla vuosivalvontamaksu, joka perustuisi kohteen kokoon ja toimintoihin. Tämä olisi ollut hyvä käynnistää lakiuudistuksen yhteydessä.

Terveydensuojelulaissa on terveydensuojeluviranomainen sekä viranhaltijan pätevyysvaatimukset määritelty selkeästi.

Tupakkalaki

Tupakkalain mukainen viranomainen sekä valvontaa suorittavien viranhaltijoiden pätevyysvaatimukset olisi syytä määrittää.

Tupakkalain valvontamaksut

Tupakkalain uudistus tuli maksujen osalta voimaan 1.1.2017 alkaen. Nyt uudessa Laissa tupakkalain muuttamisesta § 91 esitetään selvää pienennystä vähittäismyyntiin myyntipistekohtaiseen valvontamaksuun. Suuri osa valvontayksiköistä otti maksimitaksan käyttöön ja perusteli valvontamaksua STM:n ja Valviran ohjeistuksen mukaisesti lain tavoitteella vähentää tupakointia tuoden esille myös, että kyseessä on veroluonteinen maksu. Tupakan vähittäismyyntipaikkojen määrään hinnoittelulla oli vaikutusta.

Valvontamaksuja esitetään laskettavan siten, että valvontamaksu on 350 euroa myyntipistettä kohti ja jos samassa pisteessä myydään myös nikotiininesteitä, on valvontamaksu 500 euroa yhteensä. (ko. maksu on tällä hetkellä suuressa osassa valvontayksiköitä 1000 €). Tempoilu ei osoita hyvää hallinnointia.

Lakiluonnokseen on lisätty §91 a, joka koskee: Valvontamaksun oikaisu
Pykälä on sinänsä perusteltu, mutta oikeus virheen johdosta määrättyyn liian suureen valvontamaksuun takautuvasti kolmen vuoden ajalta tuntuu pitkältä.

Tupakkalaissa ei mainita 79§ asumisyhteisöjen tupakointikieltopäätösten maksuista. Lainsäädännön ja Valviran valvontaohjeiden mukainen tupakointikieltopäätöksen valmistelu on niin asuntoyhteisöille kuin viranomaisille työläs. Yhdenmukaisuuden vuoksi myös tupakointikieltopäätöksen maksua tulisi avata.

Laki lääkelaista

Lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteita valvovien viranhaltijoiden pätevyysvaatimukset on syytä määrittää.

7.5.2018

Erityisryhmille tarkoitettujen asuntohankkeiden puoltaminen

Esityksen mukaan maakunta antaisi jatkossa asuntohankkeen avustamista koskevan puoltavan tai kielteisen lausunnon kunnan sijasta silloin, kun avustuksen kohteena oleva rakennus on tarkoitettu sellaiselle erityisryhmälle, jonka asumispalveluiden järjestäminen kuuluu maakunnan vastuulle. Muussa tapauksessa lausunnon antaisi rakennuksen sijaintikunta kuten tähänkin asti. Esityksessä mainitaan kunnan vastuulle kuuluvaksi opiskelija-asuntokohteita koskevat lausunnot. Muita vastaavia kohteita ovat normaalit nuoriso- ja senioriasuntokohteet, joissa ei järjestetä lain määräämää asumispalvelua. Erityisryhmähakkeita koskevissa lausunnoissa tulee arvioida hankkeen soveltuvuutta kunnan asuntokantaan ja asuntomarkkinatilanteeseen. Hankkeen pitää olla sosiaalisesta näkökulmasta tarkoituksenmukainen ja tarpeellinen sekä sijaita keskeisellä paikalla palveluiden ja joukkoliikenneyhteyksien näkökulmasta. Lisäksi hankkeen tulee olla sijainniltaan sellainen, että se tukee asuntoalueen tasapainoista kehitystä.

Asuntoalueiden eriytyminen on ollut viime vuosina voimakasta. Huono-osaisuus pyrkii kasautumaan tietyille alueille ja asuntoalueiden väliset erot kasvavat. On erittäin huolestuttavaa, mikäli asuntotuotannon ohjelmointi hajotetaan jatkossa kahdelle eri organisaatiolle. Eriytymiskehityksen näkökulmasta ei ole myöskään mielekästä toteuttaa tulevaisuudessa pelkästään yhdelle erityisryhmälle tarkoitettuja kohteita vaan pyrkiä ennemminkin useamman erityisryhmän (esimerkiksi ikääntyneiden ja opiskelijoiden tai nuorten) asumiseen samassa asuintalossa sekä tilojen yhteiskäyttöön. Jo tällä hetkellä myös erityisryhmien kohteissa on useamman tasoista asumista. Tukea tarvitsevat nuoret asuvat normaalissa nuorisoasuntokohteessa ja tehostettua palvelua tarvitsevat ikääntyneet asuvat samassa kohteessa itsenäiseen asumiseen kykenevien ikääntyneiden kanssa. Lausuntojen antamisvastuun hajottaminen kahdelle eri organisaatiolle ei tue tällaisen kehityksen jatkumista.

Espoo ei kannata esitystä ehdotetun kaltaisena vaan Espoon kaupungin mielestä kaikkien myös erityisryhmille tarkoitettujen asuntohankkeiden puoltamisen tulee olla kunnan vastuulla, mutta kunta voi pyytää puoltaa varten erityisryhmille tarkoitetuista asuntohankkeista lausunnon maakunnalta.

Erityisryhmille tarkoitettujen asuntojen asukasvalinta

Esityksen mukaan asukasvalintaperusteiden noudattamisen valvonta siirrettäisiin kunnilta maakunnille siltä osin, kun kyse on sellaisista erityisryhmistä, joiden asumispalveluiden järjestäminen kuuluu maakunnalle. Esityksen toteuttaminen merkitsisi päällekkäisiä resursseja ja osaamisen ylläpitoa kunnissa ja maakunnissa. Se ei ole resurssien käytön tehokkuuden kannalta kannatettavaa. Espoossa asukasvalintojen valvontaa suorittaa yksi kokopäivätoiminen henkilö. Pienemmissä kunnissa valvonta hoidetaan osapäiväisesti. Asukasvalintojen valvonta tulisi resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta keskittää ennemminkin Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle kuin hajottaa sitä kuntien ja maakuntien tehtäväksi eikä Espoo siten kannata ehdotetun kaltaista esitystä.

Varhaiskasvatusta koskeva valvonta

Ehdotuksessa on varhaiskasvatustalake koskevia erityisesti valvontaa ja aiemmin aluehallintovirastolle kuuluneita tehtäviä. Nykyiseen lakiin verrattuna muutosesitykset selkeyttävät ja täsmentävät nykyistä lainsäädäntöä. Etenkin yksityisen varhaiskasvatukseen liittyvät muutosesitykset ovat hyviä ja esimerkiksi toiminnan aloittamiseen liittyviä velvoitteita on tarkennettu nykyiseen lakiin verrattuna.

7.5.2018

Nuorten palvelukokonaisuus

Nuorten palvelukokonaisuuden eheys tulee turvata maakuntauudistuksessa. Nuorisotyö, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajat sekä Ohjaamo-toiminta rakentavat nuoren näkökulmasta merkittävän kokonaisuuden huomioiden elämän eri osa-alueet, sekä eritasoiset palvelun- ja avun tarpeet. Maakuntauudistuksessa ensisijainen näkökulma tulee olla palveluiden saumattomuudessa nuorilähtöisesti, ei hallinto edellä.

Tutkimuksista tiedämme, että yksi syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle yli miljoona euroa. Espoon kaupunki on parhaillaan rakentamassa peruskoulunsa päättäneille nuorille ja nuorille aikuisille palvelukokonaisuutta, jossa nuoren tarvitsema tieto, neuvo tai apu löytyy yhdestä paikasta. Tämä edellyttää saumatonta yhteistyötä sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen sekä kumppaneiden (kolmas sektori ja yritykset) välillä. Palvelukokonaisuus on Espoossa nimeltään Ohjaamo, joka on vakiinnutettu toimintana kaupunkiin 1.3.2018 alkaen. Vastuu Ohjaamo-palvelukokonaisuudesta on Espoon kaupungilla.

Espoossa 7.5.2018

Juha Metso
perusturvajohtaja
Espoon kaupunki